

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หลักสิทธิมนุษยธรรมในแง่ความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรอง

นางสาวดาวน้อย สุทธินิภาพันธ์
รหัส ๖๐๐๕๑๓

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๕
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักสิทธิมนุษยธรรมในแง่ความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรอง

นางสาวดาวน้อย สุทธินิภาพันธุ์^๑

บทคัดย่อ

การบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจนนั้น เป็นลักษณะสำคัญและถือปฏิบัติกันทั่วไปในรัฐธรรมนูญที่มีนิติรัฐ ปัจจุบันประชาชนให้ความสำคัญและมีความตระหนักในเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น ในประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๓ โดยบัญญัติไว้ว่า “สิทธิมนุษยชน” หมายความว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือ ตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม อย่างไรก็ตามทิศทางการพัฒนาที่มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมา พบว่า ยังคงมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอีกมากมายถึงแม้จะมีกฎหมายคุ้มครองและส่งเสริมความเสมอภาคแก่ประชาชน

ดังนั้นแล้ว กลไกในการพัฒนาสิทธิมนุษยธรรมในแง่ของความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองต้องมีการส่งเสริมองค์ความรู้ ที่จะเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนนโยบายตลอดจนการผลักดันให้ประชาชนทราบถึงหลักและสิทธิที่พึงจะได้รับตามกฎหมาย สามารถนำไปสู่การปฏิบัติในระดับต่างๆ อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

คำสำคัญ : หลักสิทธิมนุษยธรรม, ความเสมอภาค

^๑ ผู้อำนวยการยาสูบ โรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง

ความเป็นมา

บทบัญญัติการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระดับนานาชาติซึ่งแสดงถึงความร่วมมือระหว่างชาติได้ปรากฏขึ้น โดยเฉพาะสนธิสัญญาว่าด้วยเสรีภาพในการนับถือศาสนา สนธิสัญญาเกี่ยวกับการเลิกทาส และกฎหมายเกี่ยวกับสงคราม อย่างไรก็ตามเมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๑ (ค.ศ.๑๙๑๔ - ๑๙๑๘) สิ้นสุดลง ก็ได้เกิดความรู้สึกร่วมกันว่ารัฐบาลทั้งหลายไม่สามารถปกป้องสิทธิมนุษยชนได้ จำเป็นที่จะต้องพึ่งพลังของนานาชาติร่วมกัน ดังนั้น องค์การสันนิบาตชาติ (The League of Nations) ซึ่งเป็นองค์การสากลระหว่างรัฐบาลองค์การแรก ก่อตั้งขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ จึงหาวิถีทางที่จะคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในระดับนานาชาติ แต่งานขององค์การสันนิบาตชาติในเรื่องนี้ก็จำกัดอยู่เพียงการคุ้มครองชนกลุ่มน้อยในบางประเทศเท่านั้น ในช่วงระยะระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ ได้เกิดระบอบการปกครองแบบรวมอำนาจเบ็ดเสร็จ (Totalitarian regimes) ซึ่งก่อตัวขึ้นเมื่อ ค.ศ. ๑๙๒๐ และดำเนินต่อไปจนเริ่มสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้ลวงละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในดินแดนของตนเองอย่างรุนแรง ในขณะที่สงครามโลกครั้งที่ ๒ (ค.ศ. ๑๙๓๙ - ๑๙๔๕) ได้นำมาซึ่งการทำลายล้างชีวิตและศักดิ์ศรีของมนุษย์อย่างกว้างขวาง รวมทั้งมีความพยายามที่จะทำลายชนกลุ่มต่างๆ โดยอ้างเหตุแห่งเชื้อชาติและศาสนาดังนั้นจึงเป็นที่ประจักษ์ชัดอย่างแน่นอนว่าจำเป็นต้องมีบทบัญญัติระดับนานาชาติ เพื่อเป็นเครื่องมือในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพราะการเคารพสิทธิมนุษยชนนับเป็นภาระที่สำคัญอันจะนำไปสู่สันติภาพและความก้าวหน้าของโลก

ปัจจุบันประชาชนให้ได้รับความสำคัญและมีความตระหนักในเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น ในต่างประเทศสมาชิกแห่งชาติได้ประกาศใช้ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของมนุษย์และพลเมือง (The Declaration of the Rights of Man and the Citizen ๑๗๘๙)^๒ โดยประกอบไปด้วย ๑๗ มาตรา โดยได้รับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนชาวฝรั่งเศสแต่ละบุคคลว่า “มีสิทธิเสมอภาคกัน มีสิทธิแสวงหาความสุขและจักรักษาไว้ซึ่งสิทธิอันศักดิ์สิทธิ์และไม่อาจโอนให้แก่กันได้ โดยภายหลังนานาประเทศได้มีการแสวงหาทางคุ้มครองสิทธิมนุษยชนร่วมกัน ซึ่งหลักการที่สำคัญประการหนึ่งที่ทางองค์การสหประชาชาติได้วางแนวทางไว้เป็นหลักสากลอันเป็นหนทางนำไปสู่แนวคิดพื้นฐานของสิทธิมนุษยชน ดังที่ระบุไว้ในกฎบัตรแห่งสหประชาชาติ^๓ และหลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้มีการยอมรับให้สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิสากลที่ไม่มีประเทศใดจะกล่าวอ้างได้ว่าเป็นเรื่องของภายในประเทศหรือกิจการภายในประเทศของตน การยอมรับดังกล่าวนี้จึงเท่ากับเป็นการลดกำแพงอาณาเขตแห่งดินแดนลง และเท่ากับเป็นการยืนยันที่ชัดเจนและหนักแน่นว่า มนุษย์ทุกคนบนโลกใบนี้มีความเท่าเทียมกัน จึงได้มีความพยายามร่วมมือกันในระดับภูมิภาคไปจนกระทั่งระหว่างประเทศ เพื่อใช้เป็นหลักแห่งการให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานแก่พลเมืองของตน^๔

^๒ ภูมิ โชคเหมาะ, มปป. คำแปลปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ในเอกสารประกอบการศึกษาวิชากฎหมายมหาชนเบื้องต้นและกฎหมายรัฐธรรมนูญ, กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

^๓ คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน (กปส.), ๒๕๔๐, คำปรารภปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, กรุงเทพมหานคร, หน้า ๓.

^๔ กิตติบดี ไยพลู, ๒๕๔๔, ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะกรณี การเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้พันโทษในการเข้าทำงาน, วิทยานิพนธ์, นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, หน้า ๒๔.

ปัญญาสาากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งบรรดาประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติได้ร่วมรับรองเมื่อ ค.ศ.๑๙๔๘ จึงถือเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติต่อกันของมวลมนุษยและของบรรดานานาชาติ ถึงแม้ว่าปัญญาสาากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจะมีได้มีผลบังคับทางกฎหมายเช่นเดียวกับสนธิสัญญา อนุสัญญา หรือข้อตกลงระหว่างประเทศ แต่ปัญญาสาากลฉบับนี้นับว่ามีพลังสำคัญทางศีลธรรม จริยธรรม และมีอิทธิพลทางการเมืองไปทั่วโลก และถือเป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการปฏิบัติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่บรรดาประเทศทั่วโลกยอมรับ โดยสิทธิที่ระบุไว้ในปัญญาสาากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจำแนกออกได้อย่างกว้างๆ ๒ ประเภท คือ

(๑) สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งรวมถึงสิทธิในชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงของบุคคล อิสรภาพจากความเป็นทาสและการถูกทรมาน ความเสมอภาคในทางกฎหมาย การคุ้มครองเมื่อถูกจับ กักขัง หรือเนรเทศ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม การมีส่วนร่วมทางการเมือง สิทธิในการสมรสและการตั้งครอบครัว เสรีภาพขั้นพื้นฐานในทางความคิด มโนธรรม และศาสนา การแสดงความคิดเห็น และการแสดงออก เสรีภาพในการชุมนุม และเข้าร่วมสมาคมอย่างสันติ สิทธิในการมีส่วนร่วมในรัฐบาลของประเทศตนโดยทางตรงหรือ โดยการส่งผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งอย่างเสรี และ

(๒) สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งครอบคลุมถึงสิทธิในการทำงาน การได้รับค่าตอบแทนเท่ากันสำหรับงานที่เท่ากัน สิทธิในการก่อตั้งและเข้าร่วมสหภาพแรงงาน สิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เหมาะสม สิทธิในการศึกษา และสิทธิในการเข้าร่วมใช้ชีวิตทางวัฒนธรรมอย่างเสรี

ในประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๓ โดยบัญญัติไว้ว่า “สิทธิมนุษยชน” หมายความว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือ ตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม^๕ และในปัจจุบัน (พ.ศ.๒๕๖๐) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดกลไกเพื่อจัดระเบียบและสร้างความเข้มแข็งแก่การปกครองประเทศขึ้นใหม่ด้วยการจัดโครงสร้างของหน้าที่และอำนาจขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ และสัมพันธ์ภาพระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารให้เหมาะสมการให้สถาบันศาลและองค์กรอิสระอื่นซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุจริต เทียงธรรมและมีส่วนในการป้องกันหรือแก้ไขวิกฤติของประเทศตามความจำเป็นและความเหมาะสม การรับรอง ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยให้ชัดเจนและครอบคลุมอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยถือว่าการมีสิทธิเสรีภาพเป็นหลักการจำกัดตัดสิทธิเสรีภาพเป็นข้อยกเว้นแต่การใช้สิทธิเสรีภาพดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เพื่อคุ้มครองส่วนรวม และในมาตรา ๔ ได้บัญญัติว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน^๖

^๕ พระราชบัญญัติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒, ๒๕๔๒, หน้า ๑.

^๖ ราชกิจจานุเบกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, ๒๕๖๐, หน้า ๒-๔.

สิทธิมนุษยธรรมและความเสมอภาค

ในรัฐธรรมนูญของหลายประเทศได้บัญญัติและรองรับหลักความเสมอภาคไว้ เช่น ประเทศฝรั่งเศส เยอรมัน ฯลฯ แต่โดยทั่วไปแล้วยังพบปัญหาเกี่ยวกับความเสมอภาคในด้านการเลือกปฏิบัติมาโดยตลอด เนื่องจากการวางหลักเกณฑ์ทางปฏิบัติที่นั้นยังไม่ชัดเจนว่ามีขอบเขตเพียงใด

ที่ผ่านมามีการบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจนนั้น เป็นลักษณะสำคัญและถือปฏิบัติกันทั่วไปในรัฐธรรมนูญที่มีนิติรัฐ^๗ เนื่องจากสิทธิ เสรีภาพ ที่จำเป็นขั้นพื้นฐานที่คนทุกคนพึงได้รับอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์ ไม่ว่าจะมีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ ชาติกำเนิด ศาสนา วัฒนธรรม ภาษา วิถีชีวิต เพศ รูปลักษณ์ภายนอก อายุ และสติปัญญา หรือมีความไม่เท่าเทียมกันในฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมมากนักยิ่งใดก็ตาม

หลักความเสมอภาค เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่งในหลักการประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ ได้บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่นย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม”

กล่าวได้ว่าการที่ประชาชนทุกคนในประเทศมีความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกันในเรื่องสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐาน ในที่นี้ สิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานต่อการอยู่รอดและพัฒนาตัวเองตามหลักสิทธิมนุษยชน คือ ปัจจัยสี่ ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและร่างกาย การนับถือศาสนา การศึกษาและการรับรู้ข่าวสาร การเข้าถึงบริการสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม การประกอบอาชีพ การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย ตามแนวคิดหลักสิทธิมนุษยชน และ แนวทางของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปีพุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้จำแนกออกเป็น ๔ รูปแบบคือ

(๑) ความเสมอภาคในโอกาส หมายถึง ความเท่าเทียมกันของโอกาสในการได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ และไม่ถูกกีดกันออกจากกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม เช่น โอกาสได้รับการศึกษา โอกาสได้รับการจ้างงาน โอกาสในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข ได้แก่ โอกาสในการได้รับการฉีดวัคซีน และ โอกาสในการเข้าถึงยารักษาโรค เป็นต้น ความเท่าเทียมกันของประชาชนในการเข้าถึงบริการดังกล่าวจึงเป็นที่มาของความพยายามในการลดหรือขจัดความความแตกต่างระหว่างรายได้ของครัวเรือน และสร้างความเสมอภาคของความมั่งคั่ง ดังนั้น ระบบการเก็บภาษีเงินได้แบบอัตรา

^๗ ธนพร ชื่นพัฒนรัฐ, ๒๕๕๕, ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในความเสมอภาคของบุคคล : ศึกษาเฉพาะกรณีสิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภาของรัฐสภาของผู้ถูกคุมขัง, นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, หน้า ๑๙๒.

ก้าวหน้าจึงเป็นตัวอย่างของความพยายามสร้างความเสมอภาคของรายได้ หรือระบบสวัสดิการของรัฐ ที่จัดสรรให้ผู้มีรายได้น้อยเพื่อการลดความไม่เท่าเทียมกันของโอกาส หรือการสร้างมาตรฐานการดำรงชีพสำหรับผู้ที่มีความยากจนทำให้โอกาสของพวกเขาเท่าเทียมกับบุคคลอื่น

(๒) ความเสมอภาคทางสังคม หมายถึง ความเท่าเทียมกันทางสังคมของสมาชิกทุกคนในสังคม การไม่เลือกปฏิบัติเพราะความแตกต่างทางอัตลักษณ์ของบุคคล หรือ กล่าวได้ว่า ถิ่นกำเนิด ชาติพันธุ์ ภาษา ผิวสี เพศ ศาสนา รายได้หรือทรัพย์สิน ชนชั้น วรรณะ ความสมบูรณ์ของร่างกาย สุขภาพ ความคิดเห็นที่แตกต่าง การถูกตัดสินว่ากระทำผิด ไม่เป็นเหตุให้เกิดการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกัน

(๓) ความเสมอภาคทางกฎหมาย หมายถึง สิทธิที่เท่าเทียมกันภายใต้กฎหมายเดียวกัน มีความหมายรวมถึงกระบวนการทางกฎหมายที่มีผลต่อประชาชนโดยรวมตั้งแต่การออกกฎหมายที่ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน การบังคับใช้กฎหมายและการพิจารณาคดีต้องเป็นไปอย่างเสมอภาคเท่าเทียมต่อประชาชนทุกคน การได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงการคุ้มครองทางกฎหมายเพื่อการสร้างโอกาสที่เท่าเทียมกันด้วย และ

(๔) ความเสมอภาคทางการเมือง หมายถึง การมีสิทธิทางการเมืองที่เท่าเทียมกัน ในที่นี้รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านทางตัวแทน และการมีส่วนร่วมทางตรง โดยการกำหนดในกฎหมายให้ผู้มีอายุ ๑๘ ปีบริบูรณ์มีสิทธิในการเลือกตั้งอย่างเท่าเทียม และรัฐต้องจัดให้เกิดความสะดวกและการเท่าเทียมในโอกาสออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้วยการจัดสรรจุดเลือกตั้งสำหรับประชาชนอย่างเท่าเทียมทั่วถึงทั้งในและต่างประเทศ คณะนเสียงของประชาชนทุกคนมีค่าเท่ากัน มีความเท่าเทียมกันของผู้สมัครทั้งคุณสมบัติผู้สมัคร โอกาสหาเสียงและวงเงินในการหาเสียง มีการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในการเลือกตั้งอย่างไม่เลือกปฏิบัติ

นับจากรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.๒๕๔๐ เป็นต้นมา ประเด็นด้านสิทธิ เสรีภาพ และการมีส่วนร่วม ถือว่าเป็นเรื่องที่ถูกหยิบยกขึ้นมาไว้ในรัฐธรรมนูญและรัฐก็ได้พยายามผลักดันกลไกต่างๆ เพื่อรองรับอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นการมีบทบัญญัติให้ประชาชนมีสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การมีองค์กรตามรัฐธรรมนูญอย่างคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบและรายงานการร้องเรียนที่ละเมิดต่อสิทธิมนุษยชน

ทิศทางการพัฒนาที่มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมา พบว่า ยังคงมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอีกมากมายถึงแม้จะมีกฎหมายคุ้มครองและส่งเสริมความเสมอภาคแก่ประชาชน ด้วยเหตุนี้ “ความเสมอภาค” จึงเปรียบเสมือนตัวชี้วัด ที่แสดงถึงเกณฑ์การวัดว่าสังคมหนึ่งสังคมใดมีการละเมิดหรือเคารพสิทธิมนุษยชนหรือไม่ โดยหากกล่าวถึงความเสมอภาค หลายคนมักสับสนระหว่างคำว่า “เหมือนกัน” กับ “เสมอภาค” ทั้งนี้ ความเสมอภาค คือ ความเท่าเทียมกัน ได้รับเช่นเดียวกัน ในสาระสำคัญคือจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้แตกต่างกันไปตามลักษณะของเรื่องนั้น ๆ เป็นการแสดงให้เห็นถึงการยอมรับตามทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติในขณะเดียวกันมีความสอดคล้องกับสิทธิปัจเจกชนนิยม และยอมรับคุณค่าของทุกคน โดยถือว่าบุคคลย่อมมีความเสมอภาคที่จะได้รับการรับรองและคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียม หากบุคคลที่นำมาเปรียบเทียบ มีลักษณะไม่เหมือนกันก็จะปฏิบัติต่างกัน เช่น การเปรียบเทียบผู้พิการกับผู้ร่างกาย

สมบูรณ์แข็งแรงและตัดสินใจว่ารัฐซึ่งจัดช่องทางพิเศษสำหรับผู้พิการ เป็นการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียม ย่อมไม่ได้ เหตุเพราะผู้พิการและผู้สมบูรณ์ แข็งแรงมีร่างกายที่แตกต่างกันอันเป็นเหตุผลที่อธิบายได้ ชัดเจน แต่กลับเป็นตรงข้ามว่าการจัดช่องทางพิเศษสำหรับผู้พิการนั้นเท่ากับส่งเสริมความเสมอภาค และเท่าเทียมทางโอกาส สำหรับผู้พิการในการใช้บริการสาธารณะ กรณีนี้อธิบายได้เช่นเดียวกับการ จัดที่เฉพาะสำหรับเด็ก สตรีมีครรภ์ และคนชรา ของรถโดยสารประจำทางที่ช่วยส่งเสริมโอกาสในการ ได้รับบริการที่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย

ยกตัวอย่างเช่น สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคด้านการศึกษาของคนพิการ ภายใต้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗^๔ มาตรา ๓๐ ห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดย ไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสภาพทางกายหรือสุขภาพ มาตรา ๕๕ กำหนดให้บุคคลพิการมีสิทธิในการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือ จากรัฐ มาตรา ๘๐ วรรคสองได้กำหนดให้รัฐต้องสงเคราะห์คนพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและ พึ่งตนเองได้ ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐^๕ ที่ได้บัญญัติรับรองสิทธิใน การได้รับการศึกษาของคนพิการ เช่น มาตรา ๔๘ วรรคสอง ที่บัญญัติว่าผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพล ภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับ การศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังคงบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยกำหนดให้มีหมวด ๓ สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย จำแนกแยกแยะสิทธิเสรีภาพด้านต่าง ๆ ซึ่งในหมวด ๔ ได้กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ อีกทั้งยัง มีการระบุไว้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบและกลไกการตรวจสอบการใช้อำนาจให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอีก ด้วย

หลักการของความเสมอภาคตามกฎหมายและการได้รับความคุ้มครองที่เท่าเทียมกันตาม กฎหมายโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ยังถูกกำหนดไว้ในข้ออื่น ๆ ของกติกา เช่น ข้อ ๑๔ วรรค ๑ กำหนดให้บุคคลทั้งปวงเสมอภาคในการพิจารณาของศาลและคณะตุลาการ และวรรค ๓ กำหนดว่า ในการดำเนินการกล่าวหาทางอาญากับบุคคลใด ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับหลักประกันขั้นต่ำอย่างเสมอ ภาคเต็มที่ ข้อ ๒๕ กำหนดเรื่องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะอย่างเท่าเทียม เป็นต้น^๖

ประเด็นสำคัญ นอกจากการออกมาตรการคุ้มครองแล้ว รัฐต้องดำเนินมาตรการทางบวกทุก ทาง เพื่อให้บรรลุการเสริมสร้างอำนาจ นอกจากนี้บทบัญญัติข้อ ๑๔ มีเจตนารมณ์เพื่อมุ่งประกันการ บริหารความยุติธรรมที่เหมาะสม ซึ่งกำหนดเรื่องความเสมอภาคภายใต้การพิจารณาของศาลหรือ คณะตุลาการ รวมถึงความเสมอภาคในการเข้าถึงศาล และสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็น ธรรมและเปิดเผยโดยคณะตุลาการที่มีอำนาจ มีความ เป็นอิสระ และเป็นกลางตามกฎหมาย โดยเฉพาะยังความเป็นอิสระโดยแท้จริงของระบบตุลาการจากระบบบริหารและนิติบัญญัติ ซึ่ง

^๔ ราชกิจจานุเบกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗, ๒๕๑๗.

^๕ ราชกิจจานุเบกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐, ๒๕๕๐.

^๖ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๙, สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามกรอบรัฐธรรมนูญในบริบทของสังคมไทย และมาตรฐานสากลระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน, กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, หน้า ๘.

บทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้ห้ามการจัดตั้งศาลทหารหรือศาลพิเศษเพื่อพิจารณาคดีของพลเรือน แต่การพิจารณาคดีโดยศาลดังกล่าวควรจะเป็นกรณีพิเศษอย่างแท้จริง และควรกระทำโดยให้มีการประกันสิทธิตามบทบัญญัติข้อ ๑๔

นอกจากนี้แล้ว ความเสมอภาคยังกล่าวรวมไปในด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การแบ่งแยกระหว่างเพศ ในปัจจุบัน ประเทศไทยก็ได้มีกฎหมายเรื่องความเท่าเทียมระหว่างเพศเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องที่น่ายินดีอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในกฎหมายดังกล่าว ได้มีการเพิ่มเติมคำว่า “การแสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด” ถือว่าเป็นครั้งแรกที่ปรากฏคำนี้ในกฎหมายไทย และเชื่อว่าเมื่อกฎหมายนี้มีผลบังคับใช้ จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อสังคม

พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘^{๑๑} ในมาตรา ๓ ว่าด้วย “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ” หมายความว่า การกระทำหรือไม่กระทำการใด อันเป็นการแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิประโยชน์ใด ๆ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม โดยปราศจากความชอบธรรม เพราะเหตุที่บุคคลนั้นเป็นเพศชายหรือเพศหญิง หรือมีการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด กล่าวได้ว่าเป็นกฎหมายที่มีการปรับปรุงเพื่อลดปัญหาความเท่าเทียมกันในสังคมระหว่างเพศ เป็นกฎหมายที่ครอบคลุมเกี่ยวกับปัญหาการแบ่งแยกระหว่างเพศที่มีความทันสมัยเหมาะสมและเป็นปัจจุบัน กฎหมายฉบับนี้ยังถือได้ว่าเป็นกฎหมายที่เปิดช่องทางในการเลือกใช้สิทธิของผู้ที่รับผลกระทบจากการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศว่าจะใช้กลไกตามกฎหมายฉบับนี้ หรือใช้กลไกตามกระบวนการยุติธรรมอื่นๆ เช่น การฟ้องร้องดำเนินคดีต่อศาล แต่การเลือกใช้กลไกตามกฎหมายฉบับนี้จะขึ้นอยู่กับใจในการใช้สิทธิอยู่บางประการ โดยได้กำหนดไว้ในมาตรา ๑๘ อันได้แก่

- (๑) เรื่องที่ร้องเรียนนั้นต้องไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาล
- (๒) ประเด็นที่ร้องเรียนนั้นยังไม่ได้มีคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษาเป็นที่สุดท้ายนี้ เพื่อไม่ให้เกิดการใช้สิทธิซ้ำซ้อนกัน

นอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่างๆ เกี่ยวกับสิทธิมนุษยธรรมกับความเสมอภาคของบุคคล เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒^{๑๒} โดยบัญญัติว่าการจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐^{๑๓} ที่ได้กำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ มาตรการ โครงการ หรือวิธีการปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน หรือบุคคลใดในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ เป็นต้น อย่างไรก็ตามในบางกรณีต้องให้รัฐภาคีดำเนินการในเชิงบวก เพื่อลดหรือกำจัดเงื่อนไขอันก่อให้เกิด หรือช่วยทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติที่ต้องห้ามไว้ในกติกา

^{๑๑} ราชกิจจานุเบกษา พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘, ๒๕๕๘.

^{๑๒} ราชกิจจานุเบกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, ๒๕๔๒.

^{๑๓} ราชกิจจานุเบกษา พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐, ๒๕๕๐.

หากมองในภาพรวมแล้ว ความเสมอภาค จะสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ คือ ประเภทแรกความเสมอภาคทั่วไป และประเภทที่สองความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง

โดยความเสมอภาคทั่วไป เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลทุกคนที่อาจกล่าวอ้างทางกฎหมาย โดยบุคคลย่อมเสมอกันในทางกฎหมาย ต่างได้รับความคุ้มครองด้านความเท่าเทียมกันมาตรา ๓๑ วรรค ๑

ส่วนความเสมอภาคเฉพาะเรื่องตามหลักรัฐธรรมนูญ ได้แก่

๑. ความมีสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชาย (มาตรา ๓๐ วรรค ๒)
๒. การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า ๑๒ ปี (มาตรา ๔๓)
๓. บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานและผู้ป่วยมีสิทธิได้รับการบริการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
๔. สิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐ จากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติไม่เป็นธรรม เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ (มาตรา ๕๓)
๕. บุคคลอายุ ๖๐ ปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ (มาตรา ๕๔)
๖. ผู้พิการมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ (มาตรา ๕๕)
๗. หลักความเสมอภาคในการเลือกตั้ง (มาตรา ๑๐๔)
๘. ความเสมอภาคของพรรคการเมือง (มาตรา ๑๑๓)
๙. ความเสมอภาคของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นวุฒิสภา (มาตรา ๑๒๙)

การเพิ่มโอกาสในความเสมอภาคในสังคมไทยนั้น ยังต้องมีการศึกษาเพื่อผลักดันนโยบายและกฎหมายต่างๆ ให้ได้จริง ลดช่องโหว่ทางกฎหมายที่จะนำไปสู่การฉวยโอกาสจากการเลือกปฏิบัติหรือความเสมอภาคที่พึงได้รับ ซึ่งความต้องการต่างๆ ที่เกิดจากปัญหาความเสมอภาคในประเทศนั้น ในส่วนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาครัฐอาจต้องมีการพิจารณานโยบายอย่างถี่ถ้วน เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงและมีโอกาสในความเสมอภาคนั้น อาจจะต้องมีการสนับสนุนหน่วยงาน หรือภาคีต่างๆ ตั้งแต่ระดับประเทศลงมาถึงระดับท้องถิ่นเพื่อเป็นฐานรากในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาที่ชัดเจน เกิดเป็นรูปธรรม

การตระหนักถึงสิทธิและการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้มีสิทธิซึ่งมีความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เนื่องจากบุคคลจำเป็นต้องรู้และเข้าใจสิทธิที่เป็นฐานแห่งการเรียกร้องว่าเรื่องดังกล่าวที่ตนเรียกร้องนั้นเป็นสิทธิที่กฎหมายรับรองหรือไม่ เมื่อเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้น ความเสียหายที่บุคคลได้รับนำไปสู่การพิจารณาโดยองค์กรที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามสิทธิที่บุคคลนั้นมี หากบุคคลไม่ได้ตระหนักถึงสิทธิที่ตนมีตั้งแต่ต้นก็คงยากที่บุคคลนั้นจะแสวงหาโอกาสที่จะใช้สิทธิตลอดจนได้รับการเยียวยาเมื่อมีการละเมิด ซึ่งการตระหนักถึงสิทธิและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้มีสิทธิทำได้หลายวิธี อาทิ การให้ความรู้ด้วยระบบการศึกษาทุกระดับหรือผ่านสื่อมวลชนหรือการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน นอกจากนี้การสร้างความสามารถในการเข้าถึง

กลไกเยียวยาสิทธิให้แก่ประชาชนก็ยังคงเป็นการสร้างหลักประกันและความมั่นใจให้แก่บุคคลว่า หากมีการละเมิดสิทธิขึ้นบุคคลผู้ถูกละเมิดจะสามารถปกป้องสิทธิตัวเอง และสามารถเรียกร้องการเยียวยาได้ถูกช่องทางและได้ผล

นอกจากนี้ สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก และเป็นปัจจัยที่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมภายใต้กฎหมายที่ได้บัญญัติไว้คือ การพัฒนาด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยธรรมในแง่ความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรอง บนพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งในลักษณะของชุมชน และการศึกษาในโรงเรียน

อย่างไรก็ตามรัฐควรดำเนินมาตรการจำเพาะเพื่อแก้ไขสภาพการณดังกล่าว การให้ประชาชนบางกลุ่มได้รับการปฏิบัติแบบพิเศษในเฉพาะบางเรื่องในช่วงเวลาหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประชาชนกลุ่มอื่นๆ อันเป็นมาตรการจำเป็นเพื่อการแก้ไขการเลือกปฏิบัติในความเป็นจริง ย่อมเป็นการปฏิบัติที่แตกต่างโดยชอบธรรมภายใต้กติกา^{๑๔} ดังนั้นแล้วหากจะมองในอีกแง่มุมหนึ่งแล้วก็คือสิทธิของราษฎรที่จะได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน มีบัญญัติรับรองไว้โดยชัดแจ้งในรัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตยแทบทุกรัฐ ตามหลักรัฐธรรมนูญนี้หลักองค์กรต่างๆ ของรัฐซึ่งรวมทั้งฝ่ายปกครองด้วย ต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกันและปฏิบัติต่อบุคคลที่ต่างกันในสาระสำคัญแตกต่างกันออกไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละคน การปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญแตกต่างกันก็ดี การปฏิบัติต่อบุคคลที่ต่างกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกันก็ดี ย่อมขัดต่อหลักความเสมอภาค

^{๑๔} ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๙, สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามกรอบรัฐธรรมนูญในบริบทของสังคมไทย และมาตรฐานสากลระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน, กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ, หน้า ๘.

สรุป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับที่แล้ว ได้กำหนดสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยไว้ด้วยเจตนารมณ์แห่งการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข มีสมดุลงของชีวิต มีศักดิ์ศรีของการเป็นมนุษย์แห่งตนเองและได้กำหนดสิทธิของพลเมืองไทยที่รัฐต้องปกป้อง ดูแลและคุ้มครองสิทธิต่างๆ ตามหลักสิทธิมนุษยชนมีดังต่อไปนี้ เช่น สิทธิพลเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สิทธิทางสังคม เป็นต้น ในด้านหลักสิทธิมนุษยชนในแง่ความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรอง ประเทศไทยได้มีพระราชบัญญัติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ มาตรา ๓ โดยบัญญัติไว้ว่า “สิทธิมนุษยชน” หมายความว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือ ตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม

ทิศทางการพัฒนาที่มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ผ่านมา ยังคงส่งผลต่อปัญหาด้านสิทธิมนุษยชนและความเสมอภาคของบุคคลมาโดยตลอดในเชิงของสังคมและเชิงของกฎหมายกลับพบว่าปัญหาในหลักการก็ขัดกันเอง โดยบุคคลทุกคนมีความเสมอภาคตามกฎหมาย มีสิทธิได้รับการคุ้มครองเท่าเทียมกันตามกฎหมาย โดยปราศจากการการเลือกปฏิบัติ และกฎหมายจะต้องประกันการคุ้มครองบุคคลทุกคนอย่างเสมอภาคและมีประสิทธิภาพจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุความแตกต่างใด อาทิ เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือสถานะอื่นๆ โดยในบางหลักการกลับเป็นสิทธิอีกประการหนึ่งที่เป็นเอกเทศในตัวเอง เช่น ในการไม่เลือกปฏิบัติจะมีการคุ้มครองจำกัดเฉพาะสิทธิที่กำหนดไว้ในกติกา ดังนั้นหากเสรีภาพใช้ได้เพียงบุคคลบางคนเท่านั้น ในขณะที่คนบางกลุ่มบางคนเข้าถึงไม่ได้ในกรณีดังกล่าว ก็ไม่ถือว่ามีเสรีภาพแต่ประการใด ความเสมอภาคจึงเป็นฐานของเสรีภาพและเป็นหลักประกันในการทำให้เสรีภาพเกิดขึ้นได้จริง

ข้อเสนอแนะในการการตระหนักถึงสิทธิและการเสริมสร้างความเข้มแข็ง

การตระหนักถึงสิทธิและการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้มีสิทธิซึ่งมีความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เนื่องจากบุคคลจำเป็นต้องรู้และเข้าใจสิทธิที่เป็นฐานแห่งการเรียกร้องว่าเรื่องดังกล่าวที่ตนเรียกร้องนั้นเป็นสิทธิที่กฎหมายรับรองหรือไม่ เมื่อเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้น ความเสียหายที่บุคคลได้รับนำไปสู่ การพิจารณาโดยองค์กรที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามสิทธิที่บุคคลนั้นมี หากบุคคลไม่ได้ตระหนักถึงสิทธิที่ตนมีตั้งแต่ต้นก็คงยากที่บุคคลนั้นจะแสวงหาโอกาสที่จะใช้สิทธิตลอดจนได้รับการเยียวยาเมื่อมีการละเมิด การตระหนักถึงสิทธิและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้มีสิทธิทำได้หลายวิธี เช่น

- การให้ความรู้ด้วยระบบการศึกษาทุกระดับหรือผ่านสื่อมวลชนหรือการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน
- รัฐบาลสร้างช่องทางในการเข้าถึงกลไกเยียวยาสิทธิให้แก่ประชาชนเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันและความมั่นใจให้แก่บุคคลว่า หากมีการละเมิดสิทธิขึ้นบุคคลผู้ถูกละเมิดจะสามารถปกป้องสิทธิตัวเองและสามารถเรียกร้อง การเยียวยาได้ถูกช่องทางและได้ผล
- เผยแพร่ข้อมูลการละเมิดสิทธิ และความเสมอภาคที่ประชาชนพึงมีในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานและสาธารณชนได้รับรู้และตระหนักถึงสิทธิตน เพื่อให้เกิดการตื่นตัวและหาแนวทางแก้ไข หรือเพิ่มประสิทธิภาพ
- ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักในการรับเรื่องร้องเรียน และเพิ่มมาตรการทางกฎหมายในการเยียวยา คุ้มครองผู้เสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิ

บรรณานุกรม

กิตติบดี ไยพลู, ๒๕๔๔, ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย:ศึกษาเฉพาะกรณี การเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้พันโทษในการเข้าทำงาน, วิทยานิพนธ์, นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน (กปส.), ๒๕๔๐, คำปรารภปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, กรุงเทพมหานคร.

ธนพร ชื่นพัฒนรัฐ, ๒๕๕๕, ปัญหาเกี่ยวกับสิทธิในความเสมอภาคของบุคคล : ศึกษาเฉพาะกรณีสิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภาของผู้ถูกคุมขัง, นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ภูมิ โชคเหมาชะ, มปป. คำแปลปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ในเอกสารประกอบการศึกษาวิชากฎหมายมหาชนเบื้องต้นและกฎหมายรัฐธรรมนูญ, กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ราชกิจจานุเบกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗, ๒๕๑๗.

ราชกิจจานุเบกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. พ.ศ. ๒๕๔๒, ๒๕๔๒.

ราชกิจจานุเบกษาพระราชบัญญัติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒, ๒๕๔๒.

ราชกิจจานุเบกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐, ๒๕๕๐.

ราชกิจจานุเบกษา พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐, ๒๕๕๐.

ราชกิจจานุเบกษา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, ๒๕๖๐.

ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๙, สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามกรอบรัฐธรรมนูญในบริบทของสังคมไทยและมาตรฐานสากลระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน, กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ.